СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 142. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 20. червня, 1928. VOL. XXXVI. No. 142. Jersey City, N. J., Wednesday, June 20, 1928. THREE CENTS.

ВИБУХ БОМБИ В ДІТРОЙТІ

12 ЛЮДИЙ ПОКАЛІЧЕНИХ ВИБУХОМ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 18. червня. — У будинку суду повіту Вейн вибухла бомба та покалічила 12 людий, переважно робітників, працюючих для повіту.

Хто підложив бомбу, невідомо. Поліція тільки догадується, що підложено її з пімсти за засудження банди „Перпелз", що стає тепер на суд в будинку міського суду. Поліція думає, що бомбу мали підложити власне в тому будинку, а підложено в другому тільки через похибку.

Вибух потряс сильно будинком, розбив у ньому богато шиб та перестрашив робітників і публику, зібрану в будинку на розправи.

ЗАМАХ НА ПРЕЗИДЕНТА СЕНАТУ ПОРТО РІКА.

АНАРХІСТ ПРОБИВ ЙОГО ДОЛОТОМ.

САН ХУАН, Порто Ріко, 18. червня. — На Антонія Барсельо, президента порторіканського сенату, напав нині підчас наради в ратуши 35-літний Хусто Матос та завдав йому долотом тяжку рану в груди.

Раненого відставлено до шпиталя, а напасника арештовано та відставлено до вязниці, де його стереже велике число поліції, щоб обурене нападом населенне не злінчувало його.

Ранений був визначним законодавцем Порта Ріка. Відомий він широко в Злучених Державах, де йому надано кілька почесних докторатів.

До нападу прийшло підчас промови Барселя, коли бесідник заявив, що він не належить до ніякої політичної партії. Який мотив мав Матос, не відомо, бо він у сій справі ще не заявився. Кажуть одні, що він усе признавався за соціялиста, другі, що називався анархістом. Догадуються, що се людина, звихнена на умі.

НОВА ПОБІДА СМИТА.

ПРОТИВНИК СМИТА РЕЗИҐНУЄ В ЙОГО КОРИСТЬ.

БОЛТИМОР, Меріленд, 18. червня. — Алберт Річі, демократичний губернатор стейту та один з важнійших кандидатів на номінацію на уряд президента Злучених Держав з рамени демократичної партії, заявив публично, що для добра своєї партії резиґнує зі своєї кандидатури та просить своїх прихильників попирати Ал. Смита. У своїй відозві він виразно звертається до полудневих стейтів, щоби вони не виступали проти Смита.

Прихильники Смита кажуть, що ся резиґнація дає їм повну певність, що Смит дістане демократичну номінацію на конвенції в Гюстоні вже при першім голосованню. Головні провідники кампанії Смита вже вибралися до Гюстона.

Проти Смита починає підносити голову „суха" орґанізація жінок; кажуть жінки, що вони не дарують Смитови його виступів проти проґибіції.

З РЕПУБЛИКАНСЬКОЇ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

ОДИН ЛОВДЕН НЕ ПРИЗНАЄ ЩЕ ҐУВЕРА.

ВАШИНҐТОН, 18. червня. — Всі контракандидати Герберта Ґувера вже прислали Ґуверови свої ґратуляції та заяви партійної льояльности; лишень один Ловден досі ще з висилкою сеї телеґрами отягається.

На нарадах републиканських провідників у Вашинґтоні провідники мали прийти до переконання, що Ґуверови треба звернути головну увагу на те, щоби добути собі східні стейти. Провідники мали упевняти Ґувера, що обурення фармерів довго не потреває, та що вони остаточно підуть, як усе йшли досі, за кандидатом републиканської партії.

Другі передвиборчі збори відбулися в літній оселі Кулиджа.

Ботлер, президент Колумбійського університету, виступив з осторогою до републиканців, щоби вони не представляли своєї партії за проґибіційну, бо се їм мусить сильно пошкодити при виборах. Тимчасом проповідники ріжних протестантських церков уже розголошують, що Ґувер заявився перед ними як прихильник проґибіції.

ВЕЛИКЕ ОДУШЕВЛЕННЄ З ПРИВОДУ ПЕРЕЛЕТУ ПАННИ ЕРҐАРТ.

ВАШИНҐТОН, 18. червня. — Президент Кулидж та ріжні члени його кабінету міністрів вислали до панни Ерґарт ґратуляції з приводу її геройського перелету понад Атлянтійський океан.

Велике одушевленне з приводу сього подвигу панує в Ачисоні, в стейті Канзасі, де родилася панна Ерґарт.

Доспіх панни Ерґарт підняв на дусі других летунок. Американка панна Бовл уже заявляє, що вона вилетить незадовго понад Атлянтійський океан та що вона буде старатися добитися літаком просто до Риму. Німецька летунка Раше, що посварилася сими днями зі своїми богатими приятелями, заявляє, що вона теж полетить в Европу.

ВИБУХ НА ВОЄННІМ КОРАБЛИ.

БОҐАТА, Колумбія, Південна Америка, 18. червня. — На ріці Маґдалені, недалеко від Порту Сітіо Нуево, случилася в суботу на воєнній гарматній лодці Баранкіля експльозія вибухових матерій. Корабель потонув за кілька хвилин. З моряків уратували рибаки всего кількох, між ними команданта лодки, його жену й її товаришку, що припадково були тоді на покладі. Другі моряки потонули; їх тіла, як кажуть рибаки, поїли алиґатори, яких у ріці дуже богато.

СЕРЕДНОВІЧНІ КОНФЛІКТИ У ЛЬВОВІ.

Від кількох днів кипить боротьба між парохіянами костела св. Єлисавети на Городецькій вул. і маґістратом наслідком дивного інциденту. Маґістрат рішив вибудувати на ґрунті цього костела павільоник для необхідних потреб, на це давав згоду дотичний парох. Деякі парохіяни, дізнавшись про це, прийшли юрбою і з обуренням знищили почату будову, добачуючи в ній образу релігії. Ті, що рішили вибудувати такий павільон, мали імовірно намір саме зарадити образі релігії, коли парохіяни та ріжні прохожі занечищують поневолі місце біля костела. Громадяни з Городецької не знають, що в Европі такі павільони побудовані під самими задніми стінами костелів, з огляду на чистоту та ґіґієну святих місць.

ЗНОВ НЕЩАСТЄ ЧЕРЕЗ ГРАНАТ.

В суботу, 12. травня, в селі Черневі, пов. Мостиска, три пастухи: 18-літний Іван Павлишин, його брат 16-літний Петро і 14-літний Онуфрей Федевич пасли корови і знайшли заржавілий ґранат та зачали його розбирати, але ґранат вибухнув, а наслідки вибуху були страшні. Бо Онуфрій Федевич згинув на місці, а оба брати Павлишини дуже тяжко зістали покалічені на цілім тілі. Перевезено їх до шпиталю і вони борються зі смертю.

ТРУПИ.

У Жулицях, біля Золочева, жовнір 52 п. п. Мочарський стрілив собі з рушниці в голову; невідомо, чи випадково. — У Лещатові, сокальського повіту, злодії застрілили полевого Костя Андрущака. — У Бересті арештували 20-літню Матрену Лявай, гарну дівчину, що була ватажком бандитів. Коли її товариші посварилися за неї, вона почала по черзі їх убивати. Її зловили, як везла вбитого трупа на возі. — У пінськім повіті, селі Ксаверів, арештували селянина Децербу, що вбив 17-літню пасербицю Тивелівну, знасилувавши її і підпалив хату, щоби спалити свою жінку.

ЦІКАВІ ІДЕЇ.

Московська революційна військова рада видала наказ, що всі полководці червоної армії мусять обовязково вчитись... польської мови. — В італійськім місті Бресчія зібрався третій державний конґрес, що має на меті боротьбу з поширеною в Італії звичкою клясти. У конґресі беруть участь представники уряду та фашистівської партії. Орґанізатори цього зїзду мають надію, що згодом і інші краї підуть за прикладом Італії.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В СЕМИГОРОДІ.

В Семигороді поміж стаціями Арад-Торіс завалися залізничий міст на ріці Мариз в хвилі, коли через нього переїздив особовий поїзд. Багато осіб згинуло й віднесло рани.

КРАДІЖ МАДОННИ РАФАЕЛЯ.

В Лондоні вкрадено картину Рафаеля „Мадонну з дитятком Ісус", оцінену на 150,000 фунтів стерлінґів.

ЄГИПЕТСЬКІ „ДОКУМЕНТИ".

В Єгипті стоїть ще святиня Медінет Габу, яка є получена високим муром зі старою палатою єгипетського фараона Рамзеса III. з Теб. Жив він на 1,200 літ перед Різдвом Христа. Він побідив був Греків та иньші сусідні народи і тому документи з його часів мають велику вартість для істориків. Ті документи є виписані образцевим письмом на височезнім камінним мурі, який лучить палату сього фараона з висше названою святинею.

Ходить о відчитання сього письма, яке нічим не подібне до якогонебудь нинішнього письма.

Ґрупа американських учених, під проводом проф. Джеймса Брестеда, египтольоґа університету в Шікаґо, взялася до діла, щоби зробити докладну копію того єгипетського письма, поміщеного на мурах і стінах египетських святинь так, щоби се письмо передати на папери до відчитання більшій скількости учених в ріжних місцях світа і тим чином уможливити відцифровання значіння поодиноких знаків і образців цього письма. Щоби се довершити, вчені фотоґрафують через побільшаюче скло кождий квадратний цаль стіни або муру, який є записаний єгипетським письмом. Через те письмо стається виразнїше і дасться лекше прочитати. Тим способом учені можуть навіть в Америці з самої фотоґрафії студіювати зміст египетських документів.

З того, що вже досі провірено зі старої египетської культури, вчені думають, що вдасться їм розслідити багато секретів стародавного єгипетського духовного стану. Кажуть примiром, що єгипетські вчені вміли добувати голоси навіть з таких місць, в яких живої душі не було, або примiром могли вони спричинити смерть або зранення чоловіка без ніякого видимого средства (оружа), або спричинити вогонь там, де захотіли та робити иньші дива, до яких нинішна техніка ще не дійшла.

СІЛЬСЬКІ ПОРАХУНКИ.

В селі Дідушиці великі, пов. Стрий, Олекса Кисіль палав ненавистю до господаря Луки Саха. Оноді зібрав Кисіль кілька очайдухів і напав на хату господаря. Повибивали шиби в хаті, а опісля один стрілив до хати через вікно і тяжко зранив доньку господаря Анну. Жандармерія вислідила і збуїв арештувала.

МІЛЯРД НА ГОРІВКУ І ТЮТЮН.

Від 1. квітня 1927 до 1. лютого 1928 (отже за 10 місяців) населенне Польщі видало на монопольний спіритус 472 міліонів, а на тютюн і папіроси 468 міліонів. Отже разом видано на горівку і тютюн близько 1 міліярд, т. є. 940 міліонів. Обраховують, що на книжки і ґазети не видано і 5 процент тої величезної суми.

АРЕШТИ ПОЛЬСЬКИХ КОМУНІСТІВ У БЕРЛІНІ.

В справі арештування учасників зїзду польських комуністів у Берліні повідомляють, що поміж арештованими є комуністичний посол Сохацький і бувший посол Н. П. Х. (Незалежна Партія Хлопска) Баліц.

ПЛЕНУМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ НЕЗАМОЖНИХ СЕЛЯН.

На пленумі Центрального Комітету незаможних селян заступник голови ВЦ КНС Винників у великому докладі схарактеризував розвиток колективістичного руху на Україні, починаючи з 20—21 року.

Нині на Україні є 11,000 с.-г. обеднань. З року у рік колективістичний рух зростає й охоплює де далі все ширші шари селянства, особливо бідноти. Це вказує, що біднота бачить в колективізації певний шлях до розвитку свого господарства. Особливости колективістичного руху — це утворення нижчих форм колективних обеднань. Ці нижчі форми найбільш приступні для селянства. Число колективів вищої форми як комуни, останніми часами значно зменшилося.

Питома вага наших колективів ще незначна. Вони обеднують всього 1,000,000 десятин землі та мають в свойому складі 900,000 їдців проти 300,000 їдців в 1923 році. Сільське господарство колективів є показовим для індивідуальних господарств. В ньому краще розвиваються інтенсивні культури, воно постачає чистосортне насіння для індивідуальних господарств.

Передумови для розвитку колективізації на Україні далеко кращі нині ніж раніш. Колективи розвиваються рівночасно з розвитком землевпорядкування та із зростанням с.-г. кредитної системи. Головною базою для розвитку колективів є складна машина. На нинішній день землевпорядковано 43% усієї землі колгоспів. Нині Наркомзем включає до пляну землевпорядкування і решту колгоспів. Колгоспи одержують кредиту на 118,000,000 карб.

Біднота не може мати иншого шляху для розвитку свого господарства як тільки шлях усуспільнення його. Отже комітети незаможних селян повинні з усією енерґією допомогти розвиткові колективізації. КНС повинні стати ініціяторами утворення нових колективів, повинні стати центром всього колективістичного руху на селі, повинні стати прикладом для широких шарів селянства в справі соціялістичного будівництва на селі.

НЕ ПРИЗНАЮТЬ НАШИХ СВЯТ.

На 24-го травня, себто на саме свято нашого Вознесення, міністерство освіти у Варшаві призначило у нас державні іспити для вчителів середніх шкіл. Відомо, що між кандидатами є й чимало Українців. Вибраний реченець подобає на глум.

ОВОЧІ ОСВІТИ.

У Перемишлі застрілився абітуріент української ґімназії Мирослав Бенко, тому, що дістав при матурі двійку з латини та польської мови. Самогубства серед шкільної молоді в Перемишлі є в останніх часах досить часті.

ЖЕРТВИ ОДНОГО ГРОМУ.

Недалеко Берліна підчас бурі грім ударив у дерево, під яким сховалися дівчата. Наслідком удару грому 8 дівчат згинуло на місці, 3 тяжко раневі, а 5 ранених лекше.

МИСС ЕРҐАРТ ПЕРЕЛЕТІЛА АТЛЯНТІЙСЬКИЙ ОКЕАН

ЗАДЛЯ БРАКУ БЕНЗИНИ НЕ ДОЛЕТІЛИ ДО САВТГЕМПТОН, А ЗЛЕТІЛИ НА ЗЕМЛЮ В ВАЛІЇ. ЧЕРЕЗ ЦІЛУ ДОРОГУ БОРОЛАСЯ З МРАКОЮ, ДОЩЕМ І СНІГОМ.

БЕРІ ПОРТ, Кармартеншир, Полуднева Валія, 18. червня. — В тій малій місцевости висіла на землю Мисс Амелія Ерґарт, що долетіла сюди аеропляном Френдшіп з Нової Фундляндії. Разом з Мисс Ерґарт висіли Вилмер Штулц пільот і Л. Ґордон механік.

Ціла місцевість збіглася над берег моря, щоби оглядати літак і відважних летунів. Всі покинули роботу, а прибігли до аероплану. Але разом з другими місцевостими назбиралося не більше як 2,000 людей. Це було ціле населенне, бо тут живе дуже мало людей. Але і з тими трох поліцисгів не могло собі дати ради, а не було других, щоби можна було Мисс Ерґарт і летунів окружити кордоном задля їх безпеки.

Летуни хотіли дістати ґазоліни, щоби дальше летіти до Савтгемптону, де їх ожидали приятелі і велика товпа людей. Але потрібної скількости ґазоліни на місци дістати не було можна, бо тут ніхто не їздить автомобілем.

Летуни заявили, що почувають себе дуже щасливими, перемученими і голодними. Кажуть, що через весь час погода була погана. Летіли дуже високо і нераз мали чудовий вид, бо на долі були хмари, а на горі звізди, а вони по середині. Пробували скинути деяким кораблям картки, щоби розвідати, де вони находяться, але відповіди не дістали. Переїхали через Ірляндію, але її через мраку не замітили.

ЖДУТЬ НА МИСС ЕРҐАРТ З ПРЕЗЕНТАМИ.

САВТГЕМПТОН, Англія, 18. червня. — Коли Мисс Ерґарт надлетить до Савтгемптону, буде ожидати її багато несподіванок. Коли одержано тут відомість, що вона злетіла на анґлійську землю, всі дуже врадувалися, а много виїхало автомобілями до Валії, щоби її привитати на місці, де вона злетіла на землю. А Миссис Ґест, що причинилася до сфінансовання тої подорожі, має вже приготовану цілу куву суконок, спроваджених для Мисс Ерґарт прямо з Парижа. А кромі того має для неї багато других презентів.

ФРАНЦУСЬКІ ЛЕТУНКИ ПЛАЧУТЬ.

ПАРИЖ, 18. червня. — Маршал Фош, коли дізнався, що Мисс Ерґарт щасливо долетіла до Англії, вислав сейчас привітну телеґраму та сказав, що американські жінки не дають мущинам спочивати на тріюмфах. А французькі летунки Маріze Басті і Денізе Коллін були врадувані успіхом Мисс Ерґарт, але розплакалися і заявили, що вони доконалиб того самого, колиб тільки дали їм аероплян для відбуття подорожі.

НЕ ДОБАЧИЛИ НОБІЛЄ І ДРУГИМ РАЗОМ.

ЛЕТІЛИ О ВІДДАЛІ ДВОХ КІЛЬОМЕТРІВ ВІД НОБІЛЄ.

КІНҐС БЕЙ, Шпіцберґен, 18. червня. — Норвежські летуни, капітан Різер Лярсен і лейтнант Лицов Гольм пробували ще раз відшукати Нобіле, але не добачили його. А Нобіле доніс по радію, що бачив аероплян, як кружляв може з годину, віддалений від них на яких два кільометри. Не було одначе ніякої спромоги, щоби в якийсь спосіб дати летунам знати про себе. З жалем приглядалися, як по тім аероплян відлетів і пропав в облаках.

ФЛЕППЕРСЬКИЙ ЗАКОН ПЕРЕД КОРОЛЕМ.

ЛОНДОН, 18. червня. — Проект закона, що дає право голосовання всім жінкам, що осягнули 21 рік життя, перейшов Палату Лордів в третім читанню. Проект той, який глумливо називають „законом флепперів", потребує ще тільки підпису короля, а тоді стане законом.

РАТУВАВ ЖИТТЯ, АЛЕ ДАРЕМНО.

ЩЕ ОДНА ДРАМАТИЧНА СЦЕНА З ШАХТЯРСЬКОГО ПРОЦЕСУ.

МОСКВА, 18. червня. — Публика, що прислухувалася сегоднішній розправі, була свідком сцени, яка тягнулася дуже довго і була одною великою, але безвиглядною боротьбою о ратунок життя. Інжинір Юсевич, який признався в слідстві до того, що в Берліні і Парижі мав звязки з давними власниками копалень та що був з ними в змові і побирав гроші, пробував оборонити себе тим, що перечив давним зізнанням. Казав, що його держали на допитах по 5 годин і його нерви вже не могли видержувати і він скоротив допити тим, що признався до вини. Та другі обжаловані потвердили, що і він брав участь в змові. Юсевич благав, плакав і був в такім роздражненню, що навіть судця вже милосердився, а Криленко казав перервати дальші допити. Для нього вже доволі було того, що знав, щоби вислати Юсевича на другий світ.

КЕМАЛЬ ЗАВОДИТЬ ДАЛЬШІ РЕФОРМИ.

КАЖЕ ПОЗАБИРАТИ ДИВАНИ З МОШЕЙ. — ТУРКИ БУДУТЬ ВХОДИТИ ДО СВЯТИНЬ, НЕ СКИДАЮЧИ ОБУВИ. — ВПРОВАДЖУЄ ХОР І ОРҐАНИ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 18. червня. — Правительство Кемаля Паші береться реформувати віру і обряд. Прямо не хочеться вірити, що воно відважилося приказати фанатичним Туркам зірвати зі своїми святими традиціями і братися до модернізовання своїх святинь. Вже не будуть Турки сидіти там на диванах і не будуть скидати обуви, коли мають входити до святинь. Мошеї будуть виглядати по модерному, як церкви. Навіть будуть мати свої хори і орґани. Правительство каже, що теперішний спосіб, в який моляться і правлять богослужения по мошеях, не відповідає [illegible].

Кажуть, що по усуненню [illegible] реформа.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕПУБЛИКАНСЬКИЙ КАНДИДАТ

Герберт Гувер, котрого републиканська конвенція іменувала своїм кандидатом на уряд президента Злучених Держав, є під богато зглядами новим типом кандидата.

З огляду на те, що великі американські партії є справді великі своїми політичними машинами, то ніхто тут не міг дістатися на таке становище, як уряд президента Злучених Держав, хиба такий, що вмів захопити в свої руки таку політичну машину. Були се звичайно заводові політики, яких ціла життєва каріера оберталася коло роблення політики.

Тепер чи не перший раз виступає кандидатом на уряд президента Злучених Держав людина, що в першій мірі не є політиком. Герберт Гувер, інжінір по фаху, цілими роками займався прослідживанням та розвиванням природних богацтв ріжних закутків світа. Він працював у західній Австралії, Китаю й Росії.

Доперва війна висунула його наперед. Добув він собі розголос не у внутрішній політиці, але поза границями краю, даючи допомогу наперед Американцям, захопленим війною в Европі, а відтак вславився вже адміністрацією всяких допомогових фондів для жертв війни й революції, в Бельгії, Китаю й Росії. Допервa як уже його слава як адміністратора великих організацій принялася широко в Америці, побачили політики вартість його імени та постаралися приєднати його для політичного життя в краю. В сей спосіб людина, що все своє життя майже пережила поза границями краю, далеко від політичної боротьби в краю, стає міністром у кабінетах американських президентів. Підчас його урядування він знова мав нагоду показати свій талан адміністратора, коли він станув на чолі урядової акції коло допомоги жертвам виливу ріки Місісіпі.

Цікаво теж, що Гувер походить з родини Квейкерів, протестантської секти, що все відзначалася непримиримим миролюбством, простотою та незвичайною терпимостю до других вір. У молодости він не відзначався великими здібностями в школі, а при вступних іспитах на університет був перепав. Будучи на університеті, він мусів заробляти на своє життя власною працею.

Нині, маючи 54 роки життя, Гувер представляється людиною з великою практикою в промислових справах, але з менчим досвідом у чисто політичних; він має широкий досвід поза границями краю, але богато менчий досвід у внутрішній політиці. Він зручно заряджував великими фондами, а заряду свого не надуживав для власної користи.

209 ЛІТ ТЮРМИ

По процесі 17-ьох, на якім засуджено на смерть В. Атаманчука й І. Вербицького, в часі, коли відбувався у Львові процес проти 15 українських дітей, котрих рівнож засуджено польським судом на тюремну кару, судив польський суд у Вильні 56 білоруських патріотів — за зраду польської держави.

І тих не пощадив польський суд і засудив. Український часопис „РАДА", що виходить у Львові, пише в тій справі таке:

Перед кількома днями закінчився у Вильні великий політичний процес проти 56 білоруських політичних, економічних і культурних діячів. На лавах підсудних знайшлися м. ин. чотири польські посли до польського сойму: Бронислав Тарашкевич, Мітла, Рак-Михайлівський і Волошин.

Підсудних судили і засудили за приналежність до „Білоруської Громади", про яку твердив акт обвинувачення, що вона поставила собі за ціль підготовити і виконати замах на істнуючий лад у Польщі та прилучити західні білоруські землі до Білоруської Радянської Республики.

Протягом трохмісячного процесу пересунулося через салю розправ десятки конфідентів і провокаторів, які плели всякі нісенітниці про підготовку збройного повстання серед членів громади, про якісь величезні склади зброї, що ніби-то мали знаходитися в руках обвинувачених, та яких одначе ще й досі не знайдено, про військову шпіонажу в користь Радянських Республик, про це, що провід „Громади" ніби-то дав письменну заяву Комінтернові, що на випадок війни між Польщею й Радянськими Республиками приступить негайно до організації повстання в запіллі польської армії.

На ділі ціль і завдання „Білоруської Громади" були зовсім инші. Начальним домаганням політичної програми „Білоруської Громади" було право на повне життя білоруського народу; соціяльна-ж програма містилася в домаганні безплатного передання великих земельних маєтків працюючому селянству. Цих домагань „Білоруська Громада" не скривала, але навпаки — отверто боронила їх, чи то зі соймової трибуни, чи на легальних зібраннях, чи в легальній пресі.

Маючи таку програму, „Білоруська Громада" здобула великий вплив на білоруське громадянство; селянство цілими громадами стало записуватися в ряди своєї політичної організації. За час істнування „Білоруської Селянсько-Робітничої Громади", себто від початку 1926 р. до половини січня 1927 р. вписалося до „Білоруської Громади" поверх сто тисяч членів.

Польська публична опінія, з окрема польська преса, почулася загроженою стихійним зростом білоруської організації. Виявилося це ще в часі, коли Громада істнувала легально. Цькованню і наклепам польської преси на „Білоруську Громаду" не було кінця. Колиж прийшла ліквідація „Білоруської Громади" (в січні 1927 р.) а відтак процес її провідників, то польська преса і взагалі ціла польська публична опінія поспішила інсценізаторам процесу з повною підтримкою і попертям. Що було причиною цієї мобілізації польської опінії проти молодої білоруської організації? Невжеж вона справді вірила в цілий ряд нісенітниць, якими намагалися обмотати підсудних провокатори і шпіони? Ні, причиною мобілізації проти „Білоруської Громади" було що инше. З ліквідацією цієї організації звязала польська публична думка надію на ліквідацію безкомпромісової політичної думки серед західних Білорусинів. Ці надії мали своє жерело в обставині, що суд над „Білоруською Громадою" завів на лаву обвинувачених майже всю білоруську інтелігенцію. Бажанням польської публичної думки було через ліквідацію білоруської інтелігенції осягнути ліквідацію білоруської відпорности на окраїнах нинішньої Польщі.

Ці самі надії, й не що инше, є також причиною одушевлення, з яким приняла польська преса присуд у білоруському процесі. Присуд уже відомий нашим читачам. На 56 обвинувачених 37 є засуджених на довгореченцеву тяжку тюрму. Краківський „Ілюстровани Курієр Цодзенни" пише на маргінесі цього страшного присуду: „Колишні соймові посли: Тарашкевич, Рак-Михайлівський, Мітла і Волошин, головні обвинувачені в процесі „Громади ", які під покришкою посольської незайманности вели безславну зраду Польщі і організували зухвало в користь Радянських Республик терористичні і гайдамацькі повстання білоруського населення, одержали заслужену кару тюрми. Очевидно, большевицькі елементи в Рад. Республиках і їхні симпатики в европейських державах, усякого рода радикали, оголосять тепер зрадників і „вивротовців" героями і мучениками. І ріжні вороги Польщі — а маємо їх доволі — які бажалиби Польщу підмінувати і розсадити та тому риють під нею, де тільки можуть, піднесуть зараз крик з приводу білого терору в Польщі. Одначе, польська публична опінія відітхне з почуттям полекші і скаже: нарешті! Нарешті стримаю і покарано зухвалих злочинців!"

Такі слова „полекші", таке глибоке „нарешті" у польській ґазеті — могла викликати тільки надія, що присуд є рівночасно ліквідацією білоруського національного руху.

На щастя, а на горе польській національній політиці — так не є. Присуд є справді страшним ударом для Білорусинів під Польщею, одначе від того далеко ще до вбиття живучости народу. Навпаки, можна надіятися, що довголітна тюрма найкращих і найчільніших діячів білоруського населення під Польщею розбудить ще більше політичну свідомість серед білоруських селян та стане твердою підставою для дальшого розвитку білоруського населення під Польщею.

Білоруський процес викликав зі зрозумілих причин сильне заінтересування не лиш серед Білорусинів, але й серед инших непольських народів під Польщею. Зокрема український нарід стежив з великою увагою за ходом великого процесу у Вильні. Жерелом заінтересування українського народу не була цікавість, як відноситься польська публична опінія до процесу. Український нарід із досвіду знає, що становище польської думки може бути в таких випадках тільки неґативне. Український нарід інтересувався процесом тільки зі щирого співчуття для білоруського політичного руху, який від часу ліквідації „Білоруської Громади" переживає важку, одначе — надіємося — переможну крізу.

МАНДРІВНЕ СЕЛО.

Італійське село Казасо, що має 200 хат, а початок його сягає ще староримських часів — мандрує. Мандрує з гір на доли, а зробило вже около 250 метрів дороги. Це не є ніяке чудо природи, але звичайна, хоч рідка дуже подія у геольогії. А саме село це побудоване на скелі, а ця скеля зісувається дуже помаленько у доли, та й то так, що побудовані на ній хати не зазнають ніякої шкоди. Та найцікавіше в цьому всьому є те, що хати наслідком тої мандрівки змінили свій фронт. Вікна, що спочатку виходили на південь, тепер виходять на північ. А саме скеля ця на мандрівці обернулася до половини довкола себе. Тому, що цей рух триває далі, треба здогадуватися, що як цей велитень дійде до своєї цілі, обернеться цілком і хати найдуться в своїм первіснім положенні. Одначе населення Казасо не хоче ждати так довго. Люди покинули цю скелю та поселилися в долині. Тут преспокійно ждуть тої хвилі, коли їх хати примандрують до них. Яке миле побачення!

У посередника подруж.

Посередник: Чи може маєте, пані, якісь бажання?

Вдова: Так. Я хотіла би, щоби мій будучий чоловік носив ковнірці широкі на 42 цм. Мені по небіжчикові лишилося так богато ковнірців!

МУЗЕЙ ІМЕНИ КОЦЮБИНСЬКОГО У ВИННИЦІ.

За останній час музей придбав цікаві нові експонати. Надійшов галицький журнал „Дзвінок" 1906 року, де були передруковані перші твори Коцюбинського. Надійшли також переклади творів Коцюбинського еврейською мовою. Незабаром до Винниці має приїхати відомий художник проф. Бурачек, що має змалювати „Цвіт яблуні" в садку, а також будинок Коцюбинського. З тих картин мають зробити репродукції на листівках. Провадить музей також переговори з монетним двором у Ленінграді, щоб накарбувати медалі з профілем письменника. Музей складе угоду з художніми образотворчими керамічними техніками на виготування бюстів і статуеток Коцюбинського.

КОРОВИ БУДУТЬ НЕПОТРІБНІ?

Помисловий англійський винахідник, спеціяліст у ділянці хемії, Естон мав у Лондоні в Товаристві інспекторів санітарного уряду виклад на тему „Синтетичне молоко". Естон повідомив слухачів, що досвіди для винаходу синтетичного, себто штучного, молока, є на найкращій дорозі. Поступ хемії дійшов уже так далеко, що в найближчому часі можна буде **витягати молоко просто з трави, конюшини, окопових і всяких інших ростин, переважно зеленин, які досі давали коровам їсти, а ці ростини витворювали з них молоко,** при помочі звіринних функцій, що є затаєні в коровячім організмі. Полягають ці функції на подвійних пережуваючо-травлячих органах, якими природа наділила корови й інші звірята, що дають молоко. Це все, впевняв Естон, перейде до минувщини. Коли винахід оконечно удосконалиться, себто коли молоко можна буде витягати з ростин, отже без посередництва коров, тоді корови знайдуться на етаті вимертя, як звірята непотрібні а коштовні, а небаром зникнуть зовсім із поверхні землі і т. д...

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(137)

Орган Центрального Комітету Ради Робітничих і Салдатських Депутатів „Ізвєстія" у своїм справозданню про виступ української делеґації підкреслює з великим задоволенням, як члени наради зустрічали представників українських фракцій соціял-демократів і соціял-революціонерів зневажливими вигуками: „Неужелі еще Украінци? — А далі „Ізвєстія" від себе іронічно додають: „Наконец-то виступленія Украінцев закончілісь".

Я тут згадую лише дві ґазети ґруп, що не так вороже, як инші ставилися до ідеї самовизначення народів. Навіть афішували свою терпимість самовизначення народів. Говоритиж про пресу инших ґруп зовсім не приходиться, бо там на адресу національностей, особливо Українців, було вилито стільки помий, стільки гнусности, що потонеш, коли хоч крочок поступиш.

* * *

Демократична нарада підходила до кінця своїх засідань, що мали утворити мертвонароджений передпарлямент. Не стану я тут спинятися на[illegible] невдалій спробі російської демократії утворити тимчасовий парлямент, бо вона питання цього не розвязала, та ще вдодаток натрапила на цю думку занадто пізно. Були потуги утворити щось таке, чого й сама демократія не знала, хоч і мала у себе прекрасний зразок, Українську Центральну Раду, створену українською демократією майже з першого дня революції. Але „снізойті" до того, щоб взяти зразок з організації та позичити організаційного хисту „в украінішек", її пансько-великодержавна психольоґія не допускала. Тут я спинюся лише на тому, яке місце в передпарляменті відводилося національностям, що складали майже подовину населення бувшої Росії.

При конструуванню передпарляменту представників національностей спіткала ще більше прикра пригода, ніж в справі домагання голосу на Нараді. Виявилося, що на думку президії, національности повинні мати в передпарляменті всього 8 представників на 308 місць, не рахуючи сюди представництва цензових ґруп, які завідомо є русоцентристами.

Після рішучих протестів супроти цієї несправедливости, російська демократія „змилувались" і вділила 25 місць разом на всі національности.

Таку „милость" і „ласку панську" ґрунтовно мотивував докладчик Войтінський, вказавши, що „по справедливости" національностям належить лише 8 місць у передпарляменті. Разом з тим Войтінський додав, що „таваріщі Малороси" (дословний вираз), Білоруси й инші будуть мати своє представництво й від инших ґруп: військових організацій, міських дум, земств, то що.

На підставі цієї заяви представники військових національних організацій звернулися до бюра фронтових організацій з проханням, щоби вони з 26 своїх місць дали Всеросійській Раді Військових Депутатів, музулманському центральному військовому Шуро й білоруській Військовій Раді хоч по одному місці, але в цьому рішуче було відмовлено.

Зазначені військові національні організації подали до президії Наради такий протест:

„Беручи на увагу заяву т. Войтінського, що недостача національного представництва компенсується представництвом від других ґруп, ми, представники військових національних організацій, звернулися до бюра фронтових організацій з проханням дати в передпарляменті:

„1) Всеукраїнській Раді Військових Депутатів, що обєднує біля 3-ох мілiонів вояків, одне місце:

„2) Всеросійському Музулманському Шуро, яке обєднує біля 1½ міліона — одне місце.

„3) Білоруській військовій Раді — одне місце.

(Дальше буде)

Осип Маковей.

ЯК БРАТ СЕСТРУ ПРОДАВ ТУРКАМ

За часів Степана воєводи жив під Сучавою, де тепер Іцкани, богатий боярин Ян. Порекла він не мав, бо в ті часи ще богато людей називалися лише тільки хрестним іменем. Але як була бесіда про него, то казали: Ян конюший, бо він був конюшим у воєводи, мав дбати про його стайню, про сіно і обрік для коней. Був у него великий двір під містом і стайні і загорода, де стояли великі стирти сіна. Під його дозором були всі сіножати — і він сюди на своє обійстє звозив сіно. Літом коней тут не було, вони паслися на полонинах та пасовисках, але в зимі стояв тут цілий табун — і тому конюший мав богато служби. Також скуповував він коней для воєводи: в його хаті бували нераз купці з далеких сторін, з Угорщини та Туреччини. Сам він при цих торгах за коні збивав великі маєтки, так що свого сина Романа, котрий під його рукою був підконюшим, уже загадував женити у великого спатаря (мечника) воєводи, Сакиша, а доньку Олену мав гадку віддати за сина постельника Краснища. Але заки дійшло до весілля, сталося щось таке, чого ніхто в Сучаві добре не розумів, тільки здогадувався, що воно могло бути.

В зимі по Йордані 1475-го року воював Степан воєвода з Турками, як уже забрали полудневі краї і завзялися були заняти ще й Молдову та Угорщину. Волоського господаря уже обернули за свого підданого і так підлізли аж під край Степана. Аж тут Степан і побив їх тяжко. Сам не мав більше як 50 тисячів війська, а переміг турецького башу Сулеймана, що мав 120 тисячів вояків. Сталося це над річкою Раковою коло Васлуя, у теперішній північній Румунії. Розумної то треба було голови і великої здатности до війни, щоби таку велику турецьку силу замогти, а Степан це потрафив. Але він знав, що султан не подарує йому сего і знову пійде на него війною, отже розіслав послів до всіх християнських князів та королів і до папи римського, щоби прийшли йому на поміч, бо, казав, як Турки займуть Молдову, то тоді буде біда й Угорщині і Польщі і Руси. Добре вгадував розумний воєвода, та що з того? Прийшлося йому таки не рахувати на нічию поміч, тільки на свою власну.

Отже по війні того року з весною Ян конюший чогось дуже посмутнів і до замку воєводи не заходив. Казав дітям — бо жінки в него вже не було, він був вдовець, — що покине Молдову і виїде, тільки ще сам не знав, куди. Аж тут раз прийшло десять вояків від воєводи з приказом, аби конюший Ян і його син Роман зараз ставилися до замку. Нічого не сказав старий, тільки подивився на доньку, якби останній раз мав її бачити, і пішов з сином. Лишилася дома Олена в такім страху і жалю, що сама не знала, що з собою починати.

Чекала-чекала, аж тут пополудни дивиться: ведуть вояки її брата Романа попід руки до дому; такого збитого, що ледви ноги волочить.

— А деж тато? — скрикнула вона без памяти.

— Вже твого тата нема, — відповів один вояк — йому втяли голову за змову з Турками. А твого братчика провчили троха, аби не робив так, як тато.

Як тото Олена вчула, аж на землю впала. Збіглися слуги, забрали брата і сестру до покоїв та там їх і привели до памяти. Олена скоро прийшла до себе, а Роман відлежав таки кілька днів — а синяки носив на тілі ще з кілька тижнів. Довгий час не показувалися обоє до міста, так їм було соромно і страшно. Уже тепер ні одно ні друге не думало про женитьбу; від мечника і постельника ніхто й не показувався у них. Тільки раз, правда, прийшов Краснищів син, той, що мав сватати Олену — він тепер став конюшим на місци Яна — і дав приказ, вигонити коней на полонини. До хати Романа і не вступив на поріг. Так відразу брат і сестра втратили у всіх ласку. Ще добре було, що воєвода не забрав їм маєтку, бо і це міг зробити. Журився тим усім Роман дуже та думав, якби то знову найти ласку у воєводи. Думав та не знав, який би то спосіб найти.

Поїхав він раз на торг до Сучави, купив собі тонкого німецького сукна на одежу, — таке сукно називали тоді мудрим. Його можна було дістати тільки у львівських купців, отже Роман пішов до їх краму. Перекинув там цілу купу поставів сукна і мудрого харсу (так називали давно легку, шорстку матерію), подивився і на полотна литовські, і на готову одежу, на бархати-оксаміти, поки нарешті сторгував, що йому треба було. Дав сукно слузі нести, а сам пішов ще шукати покочини — такого поясу ремінного, кутого бляхою. За тим уже треба було йти до иншого краму, зелізного: тут продавали і цинові миски, кубки та коновки, серпи і коси, мечі, ножі, ковдри, зелізо на плуги, сідла, ткацькі ціви і пояси. Вибрав там пояс найдорожчий, примірив і сторгував. І сукно і пояс відіслав слугою до дому, а сам походив ще собі по місті, поки зайшов на торговицю, де продавали худобу і коней. Там в однім місци побачив цілу громаду людей, котра обступила пару коней таких гарних, що Роман таких ще у своїм життю не бачив. То не були угорські коні, яких у Сучаві нераз можна було бачити, тільки якісь заграничні з маленькими головами, дуже бистрі і зручні. Оба вороні як галки. Продавав їх якийсь Турок. Роман пізнав його, бо той нераз ще покійному батькови продавав коні. І Турок зараз спізнав Романа,

(Докінчення на стороні 3-тій).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ДОЗНАЮТЬСЯ НЕБОЖАТА, ЧИЯ НА ВАС ШКУРА".

Таки терпцю не стає і годі видержати, щоби не взяти за перо і не забрати голосу в тій справі, що обходить не тільки нашу громаду, але й американсько-український загал. А спонукує мене до цего те, що я вичитав в нашій місцевій газеті „Народна Воля". Її читає дехто і по других місцевостях, що й не диво, бо це орган Українського Робітничого Союза. Члени тої організації одержують же тую газету.

Я знаю, що є в нас ще такі люде, що думають, що „Народна Воля" — це дуже поступова газета, соціялістична, чисто робітнича, а все те мабуть тому, що вона є органом тої організації, до якої не приймають попів і сальоністів та що коло самої газети танцюють ті, що кажуть про себе, що вони „обороняють Україну".

До бизнесу організації я не мішаюся. Може вона приймати яких хоче людей. Може уважати себе за найбільш поступову, найбільш патріотичну і за яку хоче. Але думаю, що через те не має ніякого права на патріотичний монополь. Як організація відповідає вона рівною з за свій орган і за його політичний напрям. І мусить числитися з тим, що коли в її органі не мають що кращого до роботи, а тільки нападати на „Свободу" і вчити її політичного розуму та лаяти редакторів, тоді знайдуться, як от тут в Скрентоні, люде, що будуть на таке відповідати.

„Свободу", що через 36 літ виховує українську іміграцію в Америці, що проводить все таку лінію, як її ухвалить нарід на конвенції, що дає примір усякій народній роботі, береться вчити розуму „Народна Воля" з Скрентону. І то в такий спосіб, що відмовляє їй всякої ідейности, а редакторів „Свободи" і тих, що працюють в нашім У. Н. Союзі, представляє якимись недотепами і спекулянтами.

От берім під увагу тільки послідний напад. Накидається „Народна Воля" на „Свободу" і редакторів за те, що ведуть боротьбу з рутенською політикою еп. Богачевського. Ну, це не новина для нас, що „Народна Воля" у своїй соціялістичній поступовости попирає всіми способами еп. Богачевського. Це вже стара історія. Вона його оправдувала за нагінку на Франка і станула по стороні тих священиків, що не хотіли послухати українських громад і правити панахиду по Франкови. Вона ще підсувала „Свободі" і Обєднанню, що то вони за панахидами. Але тепер інша справа. Тепер українські громади повели проти еп. Богачевського далеко розумнішу боротьбу. Пішли відбирати свій маєток у свої руки. Бо прийшли до переконання, що маючи маєток у своїх руках, лекше прийдеться їм упоратися з влягами конкордату і не дасться так легко ужити церкви до припинення національного визволення нашого народу.

Боротьба за народний маєток вже така справа, що навіть „Народна Воля" мусіла тут замовчати і признати, що так повинно бути, що нарід повинен правити своєю кервавицею. Так і писала вона. Вправді так тільки одним реченням, тихесенько і в додатку, але написала. Написала і зараз таки налякалася того. Щоби отже ту „ересь" ослабити і не допустити часами до того, щоби той бідний нарід дійсно відобрав ті маєтки, вписує „Народна Воля" таки в тій самій статті цілу купу про-ти церковних файтів, що розбили людей і проти цілої боротьби проти епископа Богачевського, а особливо проти тих процесів, що їх громади розпочали з епископом. Каже „Народна Воля", що грошей шкода. Вона все когось жалує, ну, і тепер жалує за тими грішми, що їх видають на процеси.

Таке, бачите, вписує „Народна Воля" і ще ділом своїм те припечатує. Ая. От наші люде в Скрентоні беруться відбирати свое добро від епископа. Надоїло їм вже рабство і рутенське лакейство. Але наш парох о. Залітач боронить еп. Богачевського руками і ногами. Вправді в той спосіб держиться на парохії, але що це громаду обходить? Громада хоче свого права і своєї кервавиці, хоче йти разом з другими громадами в Америці, скінчити з рутенською гнилизною і добитися своїх прав. Кождий подумав би, що в таким випадку поступова робітнича і соціялістично-революційна „Народна Воля" допоможе бідному народови добитися свого права. Але де там, якраз навпаки. Редактор „Народної Волі" тільки й народної праці в Скрентоні робить, що на всі способи допомагає о. Залітачеви і рутенським прислужникам задержати громадське добро в руках епископа.

От такого ми тут діждалися. І тому хочемо звернути увагу і ширшого загалу на той блахман, який пускає „Народна Воля", коли лає „Свободу". Бо скажіть, добрі люде. Як можна дістати міліонове українське народне добро від епископа в народні руки, коли його епископ не хоче видати? Чи не лишається одна тільки дорога — процесу? Бо тільки на процесі можна доказати, чиє і коли ошукано нарід і переписано народне добро на чужі руки без відома і згоди народу. Тільки дорогою процесу можна дістати майно назад в руки. Тому треба сказати народови отверто і чесно: Люде добрі, або махніть рукою на свою працю, або відберіть її. А коли хочете відобрати, так памятайте, що треба йти в процес.

Всяке інше ставлення кве-стії це звичайна облуда, це огидна демагогія, на якій кождий свідома людина мусить скорше чи пізніше полапатися. Оту демагогію, безпринципність і політичне шарлятанство ми вже тут пізнали в нашім славнім Скрентоні. І тому нарід наш пішов о власних силах добиватися свої прав, а ті, що задля поступовости і соціялізму повикидали попів з їх організації, пішли тепер попів боронити і то ще тих „рутенських" попів, що то від Франка відхрещуються і народне добро для рутенського епископа хоронять.

Скрентонський.

ЗА ЩО ВЖЕ НЕ АРЕШТУЮТЬ...

З села Сокільник, підгаєцького повіту, пишуть до „Нового Часу":

Рік-річно заховується в нашому селі звичай прикрашування хреста „Свободи", що стоїть біля школи. Діється це в місяці травні, в якому разом з ледяною кригою впали з нас панщизняні окови. І цього року, дня 2-го травня, наші дівчата, відновлюючи фігуру, розмалювали її підставу синьо-жовтими красками. Це не подобалося нашому вчителеві та його жінці, які постаралися про те, щоби з хреста зняли ненависні синьо-жовті краски. У відповідь наші хлопці й дівчата ще раз розмалювали хрест національними красками, завішуючи на ньому вінок з синьо-жовтими лентами. Ранком дня 3-го травня наш учитель післав школярів, щоб вони зірвали вінок з хреста, але сусіди до цього не допустили. Зробив це щойно наказний війт (Поляк), який скинув вінок з хреста й віддав школярам, щоб затягнули його до... виходку. Дня 4-го травня явився в селі комендант жандармерії з постерунковим, які арештували пятьох хлопців, три дівчині та одну замужню жінку. Трох хлопців заковано разом і в той спосіб стягано з них протокол. Усім сказано, що коли обшкрябають фігуру з синьо-жовтих красок, то підуть до дому...

Ніхто однак з арештованих не голосився до цеї роботи, мовляв, перший раз зішкрябувала синьо-жовту краску учителька, то хай і тепер зішкрябує...

Арештованих, без огляду на їх вік, продержано в оковах до вечора, після чого пущено до дому з тим, щоб слідуючого дня зішкрябали синьо-жовті краски з фігури...

Доказ.

Канарчук залюбився дуже в Олениці. Йде до неї й по дорозі здибає її малого брата.

— Пане Канарчук, моя сестра знає вже, що ви йдете.

— Так? — питається врадуваний залюблений.

— А так! Вона вже забралася!

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БАЙОН, Н. ДЖ. Тов. Ім. Тараса Шевченка, від. 281, повідомляє, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 23. червня, в год. 8-ій вечером, під ч. 45 East 21st St. Взивається кождого члена прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член підлягає карі 50 ц. з урядник 1 дол. — М. Петрешн, пр.; Ів. Дован, кас.; Л. Бачинський, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 24. червня, в год. 2-ій пополудни під ч. 610 S. American St. Присутність кождого члена конечна, бо є важні справи до полагодження. Буде також справоздання за минувших 6 місяців. Не явившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Сорока, предс.; М. Барна, кас.; О. Будай, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 24. червня, в галі церковній, в першій годині пополудни. На минувшім мітінґу вирішено повзати справи з причини не явлення більшости членів справу відложено на слідуючий мітінґ. Тому обовязком кождого члена є явитись на сей мітінґ. Не явившийся член підлягає карі 1 дол., а урядник 2 доляри. — Е. Марченко, предс.; А. Ковальчук, кас.; М. нҐатів, секр.

Добра рада.

— Вейтер, дайте мені цілком молоденьке курятко!

— То може скажете подати собі таки яйце? — порадив вейтер.

ЗАЛІЗНЯК БОРЕТЬСЯ З ФРІБЕРҐОМ.

Після побіди, яку Залізняк одержав над Станіславом Збишком, Атлетична Комісія назначила для Залізняка небезпечного противника шведського чемпіона Фріберґа (235 ф.). Боротьба буде до побіди і назначена на 23. червня. Фріберґ минулого року в Міннеаполіс побідив братів Збишко, а також один раз положив Стекера. Минулої суботи Фріберґ положов д-ра Сарполіса. Група спортменів в суботу, 23. червня, піднесуть Залізнякови золоту медаль, як нагороду за побіду над Збишком.

Учитель: Тепер скажемо для приміру якесь речення, яке треба буде перетворити на приказовий спосіб. Ось примір: „Кінь тягне віз" — перероби це речення на приказовий спосіб, Ковалюк!

Ученик: Вйо!

— Вже кілька тижнів бачу тебе в тих брудних маншетах. Вбери нарешті інші.

— То неможливо, вониж пришиті до рукавів сорочки!

(Докінчення зі ст. 2-гої).

ЯК БРАТ СЕСТРУ ПРОДАВ ТУРКАМ.

приступив до него ближче та взяв його на бік, аби люде не чули його розмови.

— Чув я — каже Турок — про вашу пригоду та вже й не заходив до вас.

— Тепер конюшим є молодий Красниш — відповів Роман.

— Знаю. Він тут уже був і я водив ці коні уже до замку. Дуже сподобались воєводі, але купити не хотів, — за дорогі для него. Конюший мабуть перемовив. А коней таких воєвода ще не мав, це я знаю. Може би ви купили?

— А мені нащо?

— Подаруєте воєводі і будете мати знову ласку.

Роман застановився. Турок подивився уважно на него і сказав тихше:

— Я грошей від вас не хочу.

— Як то? — здивувався Роман.

Турок не відповів на це зараз, тільки спитався:

— Ваша сестра ще жиє?

— Жиє.

— Ну, то, дайте мені свою сестру, а я вам дам оба вороні коні, ще й до того золоті сідла і шовкові удила і срібні стремена.

— Не годиться сестру продавати — відповів Роман.

— Що значить не годиться? Хиба я мало дівчат купив у Молдаві? Ваша сестра не перша, тай я на неї тільки тому наважився, що вона гарна і я не втрачу на ній; продам якому баші і заробіб також дещо. Чи вона ще така гарна, як була торік?

— Ще краща — відповів Роман.

— Послухайте мене — говорив далі Турок живо. — Я вам добре плачу: таких коней у цілій Молдові не найдете. Це арабські коні, заморські. За них воєвода прийме вас знову до своєї ласки. А коли вам того мало, то я ще доплачу.

Роман не відзивався, тільки дивився на коні. Справді були вони такі красні, що і воєвода таких ніколи не мав. Турок приглядався тимчасом Романові добру хвилину мовчки, а потім прикликав свого слугу і сказав:

— Ти знаєш, де жив давний конюший воєводи? Заведи коні на його подвіря. А ми, пане Романе, ходім ще до господи та поговоримо.

Роман уже не вагався, пішов з Турком.

Тільки з полудня вернувся він до дому, невеселий та задуманий. Здається, що й був троха підпитий, хоч і не дуже. Прийшов у світлицю, сів, пообіпер на склонив голову. Аж тут вбігла його сестра Олена і каже:

— Братчику Романчику, де ти такі коні взяв? Я ще таких не бачила. Привів їх якийсь чоловік і сказав, що це твої.

— Мені Турчин подарував. Він ще і дорогі сідла пришле і шовкові удила і срібні стремена і грошей много. Ой, сестричко Олено, убери-но ти біле-убрання, замети подвіря і світлиці та закади в них!

— А це чому, Романе? Адже завтра не неділя, щоби подвіря замітати?

— Не питай! Кажи замести помости, застели кедрові столи і вийми срібні миски та золоті ложечки. І вікна кажи витерти.

— А то на що? — дивувалася Олена. — Адже завтра не Різдво і не Великдень. Чи гості мають прийти?

— Гості, ще й які! І сама ти гарно вмийся, заплети собі красну русу косу, вберися, бо я — — —

— Бо ти що?

— Бо прийдуть твої бояри. Може це й сегодня під вечір.

Трохи настрашена, трохи здивована, почала Олена чим-скорше прятати у світлицях. Прикликала слуг і за годинку вже все було прибране, як на Великдень. А сама Олена вже і вмилася й убралася, така гарна як сонце. Роман тимчасом ходив по подвірю коло коней, поки під вечір не побачив туману пороху далеко на дорозі. Прийшов у світлицю, а Олена стояла сама тоді при вікні і дивилася також на дорогу.

— Чи це вже гості їдуть, що такі порохи на дорозі збили? — спитала в брата.

— Ні, — відповів Роман — це мабуть вівчарі турму гонять.

— Та куди? — здивувалася Олена — попри нас?

— Слухай, сестро, скажу тобі щиру правду: це не вівчарі, тільки Турки, твої бояри, бо я тебе продав.

Олена поблідла, як стіла, і скричала: — Та комуж ти мене, брате, продав?

— Турчинові продав за ті коні, що ти бачила. А тепер він їде з другими по тебе.

— Ой! — застогнала Олена тяжко. — І ти справді мене продав?

— Продав.

Тут дівчина як би відмінилася, сказала лише: „Я зараз прийду!" і пішла зі світлиці. Роман вийшов знов на подвіря, подивися на дорогу — гості були ще далеко і їхали помалу. Він почав плескати коні по плечах та гладити по писках, а вони дивилися на него як діти, і мовби впоминалися, аби їм що дати. Аж тут чує: у сінях дому як хтось скрикне, а за хвилину знову і вже не один голос, а кілька, самих жіночих. Побіг Роман до сіней, дивиться, а його сестра лежить уже на землі, а кров із грудей так і заливає біле убрання.

— Ой, сестричко, що ти собі зробила?

— Пробилася ножем наша панночка — промовила одна служниця. — Казала собі ножа дати, щоб завоя собі урвати, тимчасом встромила собі ніж у серце.

А нещаслива Олена ще мала трошки сили, отворила очі і сказала:

— Лучше мені, братчику, умерти, ніж з Турком жити. Було мене не продавати.

І стільки вже було її бесіди. За хвилину вона вже не жила.

Як тото побачив Роман, вибіг як несамовитий на подвіря, скочив на одного коня і поїхав, як вітер, поза стайні в поле та в ліс. А за ним і другий кінь, хоч ніхто його не кликав і не тягнув, побіг також. Дома лишилися самі слуги, котрі плакали та кричали над тілом Олени, і не знали, що далі робити. Нарешті надумались і занесли небіжку до світлиці та поклали на постіль.

Аж тут заїзджають уже Турки перед ворота. Є їх шістьох. Приїхали по Олену.

— Гей! — кричить один з них. — Відчиніть нам ворота!

Вибігла кухарка на подвіря.

— А деж ваш пан Роман, що не виходить? — питаються Турки.

— Нема його. Поїхав у ліс.

— А сестра його Олена є?

— Є, та вже нежива. Устромила собі ніж у серце і вмерла.

Вбігли Турки до світлиці, аж і справді: лежить дівчина на постелі, уже без духа, така біленька, тільки біле вбрання на грудях кровю обкипіло.

Вийшли Турки в сіни, питаються слуг, де тоті два коні, що їх у полудне сюди привели.

— Вони стояли коло стайні на подвірю — відповідають слуги, а самі вже тільки дивляться, де би сховатися.

Турки пішли на подвіря, але там коней не застали, тілько від парубка довідалися, що Роман утік на однім, а другий за ним так побіг.

Тоді Турки страшенно всердилися. Вбігли до світлиці вхопили тіло небіжки, викинули через сіни на подвіря, повиймали шаблі і порубали на кусні. Слуги вже поховалися по закутках і не показувались, а ті недовірки так шматували біле тіло, що воно куснями розліталося по піску та по траві. Збиткувалися так добру хвилину, потім пішли до світлиці, позабирали, що під руки попало, сіли на коней і поїхали.

Аж у ночі зважилися слуги вийти з кривок та позбирати тіло небіжки. Знову ломили руки та голосили — і чекали, чи пан приїде. Але Роман не приїхав ні сеї ночі ні на другий день. Тоді слуги самі винесли Олену у садок, викопали яму межи калиною і поховали. Нікого не було при тім з родини, тільки кілька сусідів-мужиків, самих бідних людей. Усіх та страшна пригода так прибила, що й панотців не просили, бо може були би й не прийшли, ховати доньку зрадника. Самі люде поховали нещасливу і плакали так ревне, що й родина не плакала би гірше.

Роман вернувся, але аж десь за кілька тижнів. Де він той час пропадав, ніхто не знав. Дома застав тільки одного парубка — всі інші слуги розбіглися. Так і почав він знову господарити. Мав гроші закопані, було чим вести далі господарство. Але вже він довго не жив; прийшла і на него кара Божа.

На другий рік в самі жнива прийшов у Молдову сам турецький султан Магомет Другий і привів двіста тисяч війська з собою. Воєводі Степанові ніхто не прислав помочи, ані з Польщі ані з Угорщини. А він мав свого війська тільки сорок тисячів тай то не при купі. Прийшло до битви у Білій Долині і Степан не міг устоятися. Ледви сам з життям утік, а Турки пішли під Сучаву і почали облягати замок. Замку не здобули, але все, що було в місті і поза містом, зрабували і спалили. Тоді погиб і Роман; всі маєтки його Турки забрали, а його самого вбили. Господарство пішло з димом, тільки лишився садок, а в садку між корчами могилка Олени. На ній уже й трава росла і квітки цвили, а на калині ягідки червонілися. Лишилася тепер Оленка сама тай вже не було кому її відвідати, ні поплакати над нею; тільки всего, що пташки щебетали над нею.

Але люде не забули її. Хтось зі слуг чи зі сусідів склав пісню про неї. Вона починалася так:

> Ой поїхав Романонько
> до Сучави на ярмарок.
> Там зустрітив його Турок:
> „Ой Романе, Романоньку,
> чи маєш ти родиноньку?"
> „Ой я маю родиноньку,
> одну сестру Оленоньку",

І далі в пісні було, як брат її продав і як сестра себе вбила. Сю пісню співали люде з чотириста років, аде тепер її вже не знають, забули. Не ті вже часи, тай не ті люде, щоб такі пісні памятати. Тепер би ніхто й не повірив, що таке могло бути. А проте давними часами не одно таке трафлялося, що ми того слухаємо тепер, як казки.

„ЄДИНА-НЕДІЛИМА" ГОРОЮ.

В російській еміґрантській газеті „Руль", що виходить в Берліні, в числі з 29-го квітня ц. р. читаємо замітку про дві панахиди по ген. Врангелеві, що відбулися в двох російських церквах в Берліні. В одній відправив богослужбу о. Григорій Прозоров, а в другій — епископ Тихон. „На панахидах — пише „Руль" — були присутні всі видні представники русской кольонії в Берліні, представники союзів старшин, інвалідів, морського союзу, старшин ґенерального штабу, Русскої Делеґації, Червоного Хреста, Академічного Союзу, Національного Обєднання й инш. Було богато старшин, професорів, політичних і громадських діячів — в тому числі **генерал П. Скоропадський**, а також редакція газети „Руль".

В цьому не булоб нічого надзвичайного, що „русскій ґенерал" П. Скоропадський був на панахиді по свойому товаришеві оружжа та єдинонеділимцеві Врангелеві. Але цю справу ускладнює трохи друга вістка, що наспіла з Берліна.

А саме: дня 29-го квітня уладив в Берліні, в салі „Landwehr Kasino" гетьманський клюб під почесним головуванням Вячеслава Липинського святочні сходини в десятиліття заведення гетьманату на Україні. Між присутніми на сходинах був сам гетьман Павло Скоропадський, як також на це свято спроваджено автом епископа Тихона. Як би тільки були прийшли ще „політіческіе і общественние деятелі" з панахиди по Врангелеві, то був би це зразок сходин „русской колонії" в Берліні. А до того вже мало що бракувало.

Сходини покінчилися — розуміється — окликом: „Слава гетьманові України!" Тому самому Павлові Скоропадському, що в кругах „руской колонії" в Берліні виступає як „русскій ґенерал" і бере участь в панахиді по єдино-неділимцеві Вранґелеві між „русскімі політіческімі і общественнимі деятелямі", тому самому вкінці, за якого — ні сіло ні пало — почав від недавнього часу розпинатися безполовий львівський журнальчик „Поступ".

Учитель: А хто з вас може сказати, чого ще дуже важного не було на світі тому пядесять літ?

Ученик (виривається): Мене! пане професор.

НОВЕ ІМІҐРАЦІЙНЕ ПРАВО

ФАНТАЗІЯ І ДІЙСНІСТЬ.

Я зайшов у якесь дуже велике місто, більше від Пістиня, більше навіть від Коломиї. Став його оглядати. Іду широким хідником. Серединою вулиці переганяються авта з трамваями, а по боках величезні хмародери. Одна камениця впала мені здалека у вічі. Питаю, що це за будівля. Редакція „Нового Часу". Довідуюся, що й другі українські часописи мають власні доми. „Зиз" виходить три рази в тиждень і що маса инших щоденників, тижневиків і журналів друкується в сотнях тисяч примірників. Довідуюся, що на селі нема хати, де не передплачувано би бодай одного часописа чи журнала, що інтеліґенція попирає свою пресу, що Галактіон Чіпка дістає по 15 долярів за фейлетон, що начальні, головні та побічні редактори не покидають своїх посад і не шукають ліпше платних у „Маслосоюзі", або в фабриці мила „Мута" що поети пишуть не лише реклями для „Фортуни" й для фризієрів, але й правдиві вірші для журналів, а навіть просто неймовірне, що передплатники так точно вирівнюють свої належитости, що ні одна редакція не висилає упімнень з дописком: „В противному разі здержимо дальшу висилку часопису".

Дивувався й не міг надивуватися, дивився на камяницю „Нового Часу" й не міг надивитися. Хтось з прохожих штуркнув мене ліктем у плечі й я... пробудився. Мій сон улетів у безвісти, а лишилася сумна дійсність.

Наша преса обходить 80-літні роковини свойого істнування. Вісімдесять років... Часу чимало... А після нього „Діло" виходить не більше, як 80 літ тому перше число „Галицької Зорі". Не більший розмір і инших газет, а число передплатників кожної з них дуже незначне. Редакції тиснуться в тісних льокалях, а редактори покидають при першій ліпшій оказії свої „посади". За вісімдесять років майже зовсім не змінилося відношення народу до преси. Тоді був на селі письменний ксьондз, дяк і писар, тож не було кому попирати преси, бо два перші мали досить церковної лектури, а писар читав собі акти. Нині письменних багато, та що з того? Ціле село вдоволяється одним-двома часописами, що приходять до Читальні, учитель, що третій-четвертий запренумерує часопис, або й ні. А приїде сільський інтеліґент до міста, то його кортить „глибша політика". Накупить і „Курєрків" і „Вєків Нових" і Бог знає чого, для гумору купить на місті плік старих Поценґлів „trzy za dziesięć groszy, same hecy", а на українські часописи і журнали не має грошей. Бо хтож таке чував, брати за „Зиза" суму, за яку можна купити двацять „Цюхраїв". Міська інтеліґенція вдоволяється касинами, де за місячну вкладку можна преферанса заграти, а як нема партнера, то газету прочитати.

Як що кількість часописів і їх матеріяльне становище, залежне від числа передплатників, має бути мірилом культури, то втікаймо, ради всіх святих, у глибину Африки, бо там наше місце.

Свої вісімдесятьлітні роковини обходить наша преса бідно й сумно. Може 800-літні будуть такі, як привиджувалося мені у сні.

Шило.

У дентиста.

— Тут на лівий черівний зуб старенькому добродієви, мусите, пані, згодитися наложити золоту корону.

— Гадаєте, пане доктор, що для дідуся можна зробити ще такі інвестиції?

ВІДОЗВА

до всіх Українців в Америці і Канаді в справі Городенської Гімназії.

Дорогі Сестри і Брати!

Тяжкі повоєнні матеріяльні обставини та останній рік повені причинився до того, що городенська приватна гімназія має боргу понад $1000.00, через що шкільний будинок може піти на ліцитацію.

Всі діти в городенській гімназії говорять, що як не буде гімназії в Городенці, то пропала і дальша наука. Селянин не встані дати свою дитину далеко до міста до школи. Літа науки довгі, а коштів на те нема. Деякі довозять харчі своїм дітям, а інчі знов діти ходять зі сіл пішки.

Друге, в Галичині на чотири міліони Українців є лише кілька середніх шкіл, і то не чисто українських, а утраквістичних.

До державних гімназій дитині трудно здати іспит, а здавши, ще трудніще втриматися, бо учительський збір не складається з Українців, а Поляки стараються, щоб инших дітей по школах було як найменче.

Доказом того є коломийська гімназія, яка до війни мала по кілька відділів у кожній клясі, а тепер лише по одному і то неповному. Через те наша суспільність позасновувала свої приватні школи і утримує їх власними силами. Одною з таких шкіл є приватна українська мішана гімназія в Городенці. Через лихі обставини є обтяжена довгами і знаходиться тепер в найбільше критичному становищу. З упадком городенської гімназії будуччина всіх дітей Городенщини є загрожена. Багато здібних дітей змарнується, багато піде до польської гімназії, яка в Городенці матеріяльно добре стоїть.

Багато наших студентів полягло на полі бою, багато по тюрмах сидить, а ким заступимо тяжкі втрати?

Вони мали відвагу в найкращих днях свого життя не пожалувати себе для Батьківщини, то як же ми можемо пожалувати крихту свого труду, щоби дати можливість їм бодай там не боліти.

Доля школи та будучина дітей залежить від успіху та нашої жертвенности.

Тому просимо спішитися з жертвами, бо час короткий, а рішаюча хвиля близька.

Філія „Союз Українок" в Городенці.

Марта Міхнякова, предс.

Жертви просимо слати до товариства „Союз Українок" в Городенці.

— Коли моя жінка хоче нової суконки, я купую їй пару панчіх.

— А коли вона хоче панчіх?

— Купую їй підвязки.

— А як вона захоче підвязок?

— Купую їй шпильки до волосся.

— А коли вона хоче шпильок до волосся?

— Купую їй суконку.

— Як жеж це?

— Шпильок до волосся вона не жадає, вона має хлопяче підстрижене волосся.

Гумор і сатира!

ЩАСЛИВИЙ „КРЕСТЯНИН".

„І в результаті — російський селянин передерся крізь бюрократизм марксизму. Тепер він уявляє зі себе незалежну сільсько-господарську одиницю, він не залежить ні від кого і живе собі під сяючими лучами божого сонця".

Промова сен. Бори. (З газет).

О, Бора! О мудрий з мудрійших!
Не Гуверу буть президентом!
В справах московських ти найрозумнійший,
Ти весь розуміння моменту.

Ти дійсно пізнав глибоченько
Московську мужицьку натуру,
І розібравсь моторненько
У тій конюктурі.

Під сонечком божим москалик живе,
Та божого сонця не видить,
І Бога даремно на поміч зове —
Сталін безбожник, у Бога не вірить.

І правда то те, що москoвський мужик
Один, від усіх незалежний,
Відрізав від світа його большевик,
Щоб був спокійнійший і гречний.

О, Бора! О мудрий сенатор!
Поїдь, поживи там, ей-ей!
То може пізнаєш ту силу багату
Сонячних божих лучей.

Василь Шкода.

На вулиці.

— Чи чули, кумо, Ляхи двох Українців засудили на смерть безвинно.

— А мені що? Я жінка українського комуніста.

Зібрав: **Василь Шкода.**

Оптимісти.

— Говориш про оптимістів, а не знаєш, що це таке оптимізм. Я мав приятеля, що дійсно був оптимістом... оптимістом без конкуренції.

— Хтож це був такий?

— Кажу тобі, в родиннім місті того оптиміста кілька пань уладило льотерію на добродійну ціль. Пустили десять тисяч білетів, а головною виграною було авто. Мій приятель купив льос і вже на другий день став будувати гараж.

— Ця історія пригадує мені одного урядовця, що працював на низькому становищі. Коли під кінець місяця не мав уже ні цента в кишені, заходив до найдорожчої гостинниці і замовляв собі дорогу вечеру з устрицями... Сподівався, що заплатить перлою, яку знайде в мушлі устриці.

Своякн.

— Чи обвинувачений є ваш брат?

— Так, наслідком подружа.

— Наслідком по-дру-жа?!

— Так, наслідком подружа моєї матери і мого батька.

— З чого робитимуть ковбаски, як уже не буде коний, лише самі автомобілі?

— Самособою, що зі старих автомобілевих гумових коліс.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ГУМОРУ.

Знання — це сила!

— Що треба знати, щоби поступити на службу?

— Управителя, або його жінку.

В народ.

— Як провести цей обіжник у життя?

— На ізвощику. Вивезти на базар торговцеві оселедцями. Відси обіжники розійдуться в народ дуже легко!

Ідеольогічний підхід.

— Петре, це для мене образливе, коли ви танцюєте зі мною з таким згірдливим виразом на лиці!

— Олесю, таж я мушу виявити своє клясове відношення до того буржуазного танцю і заховати ідеольогію!

На засіданні.

— Не розумію, товариші, чого нам цілий вечер говорити про недостатки нашої кооперативи, коли доволі поговорити дві минутки про успіхи!

Чудо природи.

— Я візьму на дорогу тепле білля. Там мусить бути дуже холодно!

— Якжеж так? В Арґентині і зимно?!

— Чомуж би ні? А ось відтам висилають заморожуване мясо!

